

Bestuurlijke reactie advies vraag Bias- en fairnesstoetsing

Inleiding

De directie Datafundamenten en Analytics (DF&A) dankt de Adviescommissie Analytics hartelijk voor het uitgebreide en rijke advies dat ze heeft ontvangen op haar adviesvraag over bias- en fairnesstoetsing.

Met de adviesvraag nodigde DF&A de Adviescommissie uit te reflecteren op de methode rond bias- en fairnesstoetsing die binnen DF&A is ontwikkeld. In het verlengde werd de Adviescommissie ook gevraagd verdiepend advies te geven bij concrete vragen die zich tijdens deze toetsing voordoen.

Samenvatting advies

Samengevat houdt het advies het volgende in:

1. De Adviescommissie stelt vast dat DF&A systematisch te werk gaat en al veel stappen heeft gezet die in lijn zijn met het data science en engineering karakter van de afdeling. Praktische belemmeringen in het achterhalen van (oorzaken van) bias zijn tot op zekere hoogte te ondervangen. De Adviescommissie geeft hiervoor een aantal inspirerende voorbeelden uit de datapraktijk.
2. De Adviescommissie stelt dat een puur technische aanpak grenzen kent en dat 100% biasvrije accurate systemen niet bestaan, maar dat dit het algoritmisch systeem niet per definitie onbruikbaar maakt. Aanwezige risico's bij het inzetten van systemen vergen wel dat er voldoende geïnvesteerd moet worden in een responsieve Data & AI governancestructuur.
3. Een Data & AI governancestructuur is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle partners in de keten. Maatregelen moeten plaatsvinden op verschillende niveaus van de organisatie. Er is een continue inventarisatie en afweging nodig tussen de verschillende waarden en belangen die een rol spelen bij specifieke oplossingen. Een Data & AI governancestructuur omvat in ieder geval de volgende punten:
 - a. Transparantie over de modellen.
 - b. Het expliciet maken van risico's zodat gepaste checks and balances kunnen worden ingericht.
 - c. Continue monitoring van de modellen waarin de mens een betekenisvolle rol speelt. Dit vraagt ook om een gedegen wisselwerking en feedbackloop met de doelgroep.
 - d. Kritisch zijn op de methode van bias- en fairnesstoetsing en het proces waarin dit plaatsvindt.
 - e. Mechanismen om mogelijke schade snel te identificeren en getroffen individuen of groepen proactief te ondersteunen en negatieve impact te minimaliseren.

Reactie adviesvrager

DF&A waardeert de conclusies en adviezen van de Adviescommissie. DF&A is blij dat de commissie vaststelt dat DF&A systematisch te werk gaat bij het voorkomen van bias en daarvoor al goede stappen heeft gezet. De aangedragen oplossingen en ideeën over de praktische belemmeringen in de bias- en fairnessmethode neemt ze mee bij de doorontwikkeling van de methode. Op deze manier wil ze haar aandeel nemen in het expliciet maken van risico's en het inbouwen van de passende checks and balances. Daarbij deelt DF&A de conclusie van de Adviescommissie dat bias niet 100% te

voorkomen is. Wel rust op de organisatie de verantwoordelijkheid om ongerechtvaardigde bias tegen te gaan en hiervoor tijdens de hele levenscyclus van een algoritme werk te verrichten.

Tegelijk constateert DF&A dat de Adviescommissie wijst op de noodzakelijke verbreding van de aanpak van bias. Naast de meer technische aanpak die vanuit de directie DF&A is ontwikkeld, heeft de hele organisatie hier een verantwoordelijkheid in. DF&A kan zeker bijdragen in het meten van bias, maar deelt het standpunt van de Adviescommissie dat een puur technische aanpak zijn grenzen kent. Na het meten moet de vastgestelde bias gewogen worden en restrisico's gemitigeerd. Dit is iets wat in een interdisciplinaire samenstelling moet gebeuren en waarin iedere afdeling binnen de organisatie zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. DF&A ontwikkelt hiertoe nu het Ethisch Juridisch Assessment, waarin deze verantwoordelijkheden tot uiting komen.

DF&A steunt dan ook het advies om te komen tot een organisatiebrede Data&AI governance. Zij is zich ervan bewust dat zij dit niet alleen kan. DF&A verwacht een leidende rol van de CIO's/CDO's in het geven van vorm en inhoud aan de governancestructuur gezien hun verantwoordelijkheid voor beleid en kaderstelling. DF&A zal het advies onder de aandacht brengen bij deze leidende partijen, en benadrukt hierbij ook het belang van samenwerking met beleidsmatige en vaktechnische dienstonderdelen. Hier ligt nadrukkelijk ook een rol voor Uitvoerings- en Handhavingsbeleid/Fiscale Juridische Zaken vanwege haar kader stellende rol rond handhavings- en fiscaal beleid en voor Vaktechniek die daarbij ondersteunt. Daarnaast neemt DF&A een bij haar passende (ondersteunende) rol aan bij het ontwikkelen van een organisatiebrede governancestructuur voor Data&AI. Gezien haar expertise op het vlak van analytics wil ze bijdragen vanuit technisch en praktisch vlak. Hiermee steunt ze graag de kaderstellende directies en de directies die het eigenaarschap dragen voor de algoritmes in de diverse bedrijfsprocessen. Het CDO office is bezig de benodigde governance te analyseren en op te stellen.

In de Data & AI governancestructuur ligt het voor de hand dat DF&A een centrale rol heeft in het coördineren van en adviseren over bias & fairnesstoetsing, gezien haar expertise en unieke positie als opdrachtnemer binnen de Belastingdienst. Hierbij wordt afgestemd met eerder genoemde directies die verantwoordelijk zijn voor beleidskeuzes en uitvoering. Tijdens het ontwerp, de ontwikkeling en het gebruik van algoritmes ziet DF&A zeker het belang om *in gezamenlijkheid met opdrachtgevers en eigenaren* actief potentiële discriminerende effecten van een algoritme inzichtelijk te maken.

Persoonsgegevens